

Михайло ГЛУШКО

НЕВІДОМИЙ АНДРІЙ ВЕРЕТЕЛЬНИК

У статті йдеться про невідомі сторінки життя і діяльності Андрія Веретельника — етнографа, фольклориста, прозаїка, драматурга, публіциста, редактора. Значну увагу зосереджено на його співпраці з Науковим товариством ім. Шевченка у Львові. Зокрема, аналізуються тематика його етнографічних зацікавлень, публікація на шпальтах «Етнографічного збірника» фольклорних матеріалів, які дослідник зібрав на теренах сучасного Кам'яно-Бузького району Львівської області.

Ключові слова: Андрій Веретельник, життєвий і творчий шлях, прозаїчний доробок, етнографічно-фольклористична діяльність, Наукове товариство ім. Шевченка у Львові.

© М. ГЛУШКО, 2012

Андрій Веретельник належить до тих українців, які сучасникам майже невідомі. Принаймні безуспішними будуть пошуки відомостей про нього в усіх наявних нині довідкових та енциклопедичних виданнях, зокрема й у таких, як «Енциклопедія українознавства» та «Мала енциклопедія українського народознавства» (Львів, 2007). Нічого не сказано про дослідника й у посібниках з української етнографії та фольклористики. Його ім'я згадане лише у праці відомого львівського етнолога Оксани Сапеляк. Зокрема, аналізуючи науково-пошукову діяльність Етнографічної комісії Наукового товариства імені Шевченка, авторка торкнулася також збирачів етнографічних і фольклорних матеріалів, серед яких значиться й А. Веретельник [95, с. 47, 49, 51]. Однак, основні віхи його життєвого шляху і творчості згадану дослідницю не цікавили. Аби заповнити цю прогалину, пропонуємо увазі читачів стислий огляд життя і творчих здобутків А. Веретельника.

Відразу зазначимо: достовірних свідчень про нього збереглося мало. Вони обмежуються поки-що різними, дуже рідкісними на сьогодні виданнями минулого століття, переважно періодичними, окремими публікаціями прозаїчних і драматичних творів, небагатою епістолярною спадщиною — листами до членів НТШ та суспільно-громадських діячів Галичини початку ХХ ст. [1; 4; 5; 6]. Особливо цінним для з'ясування біографії А. Веретельника є його лист до Олександра Барвінського від 16 грудня 1911 р., в якому автор стисло виклав вихідні дані про свій життєвий шлях. З цього листа, власне, і довідуємося про те, що А. Веретельник народився в 1881 р. «Я молодий ще здає ся чоловік. Мені 30 років» [1, арк. 7], — наголосив він О. Барвінському. Позаяк лист був написаний у 1911 р. (рівно через 30 років після народження), то це також побіжно підтверджує цю дату.

Походив А. Веретельник з українського селянського середовища. Щоправда, саме місце його появи на світ є поки-що невідоме. У вже згаданому листі до О. Барвінського автор зазначив таке: «Походжу я із селянської родини в Сільці Беньковім повіта Камінка Струмилова. До 12-го року зростав я на Україні, таки в Києві, куди мій батько був виемігрував як ремісник до цукроварні. Там ходив я до початкових шкіл, а по смерті батька 1892 р. переселив ся я з матір'ю удовою з п'ятірком дрібних (дітей. — М. Г.) до Галичини» [1, арк. 5 зв.]. Отже, аналізуючи процитоване, можна однозначно ствер-

дживати лише про те, що батько дослідника походив зі с. Сільця Бенькового Кам'янецького повіту (нині с. Сілець Кам'янка-Бузького р-ну Львівської обл.). Відомо також, що батько¹ емігрував у Наддніпрянську Україну (Київ), де працював на цукроварні. Тут, власне, «до 12-го року» і зростав малий Андрій та здобував початкову освіту. Однак, де він народився (у Сільці Бенковім ще до еміграції батька чи вже в Києві) та звідки походила його матір — важко судити на основі цих скупих рядків. Найімовірніше, малою батьківщиною Веретельника був все таки Київ, де він прожив аж 11 років («до 12-го року») — щонайпізніше до 1892 р. (до смерті батька). До речі, батько Ілько був, найімовірніше, ковалем за професією. Як уже знаємо, в епістолярній спадщині син називає його ремісником. Але найбільше до цієї думки спонукає нас докладний зміст легенди «Божий коваль», яку народознавець записав уже по пам'яті на основі розповіді покійного батька [78, с. 83—84].

Переїхавши в Галичину, А. Веретельник продовжив навчання у Промисловій школі в м. Кам'янець-Струмиловій (нині райцентр Кам'янка-Бузька Львівської обл.). Середню освіту не зміг здобути через скрутне матеріальне становище, хоча й відзначався настирливістю і здібностями до навчання. «Я з малку рвав ся до науки і в школі все був перший, та тут (у Галичині. — М. Г.) не було відка піти до середніх шкіл з крайного убожества. І я вступив до Промислової школи в Камінці Стр[умиловій], але був на ремісника заслабого здоровля, а зрештою там за мало було мені науки, за котрою я тужив страшенного. І я ходив по людях та благав їх, аби допомогли мені, ходив пішки два рази до Львова до пок[ійного] Кардинала Сембратовича і благав его також о поміч, але нічого з того не вийшло» [1, арк. 5 зв.], — йдеться у його листі до О. Барвінського від 16 грудня 1911 р. Отож ґрунтовні знання довелося здобувати самотужки, постійно займаючись самоосвітою. «Я вчив ся сам дуже багато, так, що кожної ночі клав ся спати все по 3 год[ині] по півночі. По двох літах такої форси, я попав в нервову недугу, котра мучила мене через три роки» [1, арк. 6], — стверджував автор цього ж листа. З цієї

¹ Як засвідчує паспортизація опублікованих в «Етнографічному збірнику» фольклорних матеріалів, звали його Ільком [78, с. 84; 79, с. 97, 142, 145].

причини, мабуть, згодом його увагу привернула постань відомого сербського лінгвіста Вука Караджича [49], який здобував освіту також самотужки.

Наприкінці 90-х рр. XIX ст. А. Веретельник «удав ся до Тов[ариства] ім. Шевченка, бо у ті часи [...] пильно прочитував видання сего Товариства і вписував тодішню ілюстровану «Зорю» [1, арк. 5 зв.]. На роботу в «адміністрацію» (мабуть, у редакцію) «Літературно-наукового вістника» прийняли його за рекомендацією Кості Паньківського². Згодом він працював у книгарні НТШ. Тоді ж «збирав етнографічні материяли і писав новельки, які були друковані у «Гром[адському] Голосі» та в «Л[ітературно]-Н[ауковому] Вістнику». По році (праці. — М. Г.) мусів я відси (з Товариства. — М. Г.) відійти, бо не було занятя для мене» [1, арк. 5 зв.], — стверджував він у грудні 1911 р.

Трудову діяльність А. Веретельник продовжив в інших установах (Ставропігійська книгарня, Просвіта, «Карпатія») та в різних часописах Галичини і Буковини, обіймаючи важливі посади: видавця «Народної бібліотеки» (січень 1905), видавця і відповідального редактора «Основи» (червень — вересень 1906, вересень 1907 — липень 1908), видавця і редактора «Дзвону» (вересень — грудень 1906), видавця, «начального» і «одвічального» редактора «Народного слова» (серпень 1908 — листопад 1909), відповідального редактора «Народного голосу» (грудень 1909 — грудень 1911)³. До речі, «Основу» редагував з ініціативи Митрополита Української Греко-Католицької Церкви Андрея Шептицького, «Народний голос» — на прохання відомого буковинського мовознавця, громадсько-політичного, культурного й економічного діяча, почесного члена НТШ Степана Смаль-Стоцького [1, арк. 6].

На жаль, подальша доля А. Веретельника нам невідома, позаяк поки-що відсутні конкретні документальні свідчення про його життя і діяльність напередодні Першої світової війни та згодом. Останній його лист до О. Барвінського датується 1 (13) серпнем 1912 р.

² Відтак А. Веретельник присвятив К. Паньківському найбільшу за обсягом збірку прозових творів «Оповідання» (Львів, 1902).

³ Дати встановлені на основі перегляду кожного з названих часописів, за архівними джерелами [1, арк. 5 зв. — 7 зв.] та даними сучасних історико-бібліографічних видань [94, с. 212, 256; 96, с. 222, 268, 306—307].

[1, арк. 16—16 зв.], до Кирила Студинського — 28 вереснем (10 жовтнем) 1912 р. [6, арк. 20—20 зв.].

Незважаючи на важкий і почасти навіть загадковий життєвий шлях, нездоланні труднощі, постійну зайнятість тощо, зв'язок з НТШ у Львові А. Веретельник підтримував майже постійно, але найбільше упродовж першого п'ятиріччя ХХ ст. Так, 30 листопада 1902 р., тобто більше, ніж через два роки після добровільного розставання з Товариством, дослідник просив в одного з його членів матеріальну допомогу, яка знадобилася йому через тривалу хворобу [4, арк. 64—65 зв.]. Водночас саме цього року він активно займався науково-пошуковою польовою роботою на теренах Кам'янецького повіту [5, арк. 21—28 зв.], передусім завдяки «спеціальної підмоги, признаної краєвим соймом Етнографічній Комісії на збиранє етнографічних матеріалів» [86, с. [III]]. До відповідної роботи залучався народознавець і наступного року: 20 травня 1903 р. на засіданні Виділу (Президії) НТШ було «признано д[обродієві] А. Веретельникови 100 кор[он] на етнографічну екскурзію з тим, що етнографічна комісія возьме се на свій рахунок» [101, с. 9]. Етнографічна комісія виділила йому ці кошти своїм рішенням від 11 червня 1903 р. [101, с. 21].

Найдавніша публікація А. Веретельника датується 1898 р. і є вона переказом відомої казки «Коник-горбунок» [73, с. 47—56]. Власні прозові твори прозаїк уперше надрукував у 1899—1900 рр. у часописах «Громадський голос» та «Літературно-науковий вістник». У першому з них читачі мали змогу познайомитися з такими його новелами, як «За п'ятнадцять крейцерів» [39, с. 163—165], «Пошастило» [53, с. 179—182], «Відданий» [28, с. 200—202], «Егекутор» [91, с. 118—119], у другому — з творами «Забув малюнок» [37, с. 204—207], «Шкода» [61, с. 35—38], «Квіток» [42, с. 38—40], «Батькова шапка» [27, с. 40—42], «Пані» [50, с. 42—44], «Або сиди, або плати» [26, с. 44—47], «Школяр» [63, с. 47—49]. Відтак прозаїк публікувався в інших періодичних виданнях — у «Руслані» [29, с. 2; 30, с. 1—2; 31; 32, с. 1; 38; 40, с. 2; 44; 51, с. 2—3; 54, с. 2—3; 56, с. 2—3; 59, с. 2—3; 60, с. 2—3], «Приятелі» [35]⁴, «Поступі» [46; 58,

с. 106—108], «Дзвоні» [19, с. 547—550], «Основі» [10, с. 2—3; 12, с. 2; 17, с. 2; 18, с. 2—3; 20, с. 2—4; 23, с. 2—3; 25, с. 2—3; 43, с. 2—3], «Народному слові» [57, с. 3—8], а також у «Літературно-науковому віснику» [33, с. 11—21; 45, с. 164—166; 52, с. 136—142]. Значну частину своїх прозових творів А. Веретельник надрукував також на шпальтах серійного книжкового видання «Бібліотека для рускої молодежи під редакцією Юліана Насальського» [64; 68; 69; 70; 71; 72; 74; 76, с. 33—39; 77], драматичних творів — на сторінках «Театральної бібліотеки посланника» [65; 66; 67; 75]. Окремо доцільно виділити дві його збірки: «Шкода: Образки й оповідання» [62] та «Оповідання» [48]. У першій з них опубліковано сім новел та оповідань («Шкода», «За канцелярію», «Пані», «Глум надії», «Покуса», «Вовча натура», «Або сиди, або плати»), у другій — дев'ять прозових творів («В рецензії», «По карі...», «Курка (З сільських весняних образків)», «Санатоси», «Цікава Марина», «За п'ятнадцять крейцерів», «Пошастило», «Відданий», «Сввічка»). Важливе суспільно-громадське значення має по сей день його оповідання «Держись землі!» [34]. Більшість своїх публіцистичних праць автор оприлюднив у часописах «Основа», «Поступ», «Народне слово» і «Народний голос».

Загалом здобутки А. Веретельника як прозаїка, драматурга і публіциста заслуговують цілком окремої уваги. У контексті сказаного доцільно зазначити і те, що багато прозових творів та публіцистичних статей автор підписав по-різному. Крім відомих широкому загалу його криптонімів та псевдонімів (а.; (ав), А. В.; В.; (в); Ветерильник Андрій) [88, с. 448] ми виявили ще більше десятка інших, які він використав у часописах «Громадський голос» (Камінецький), «Поступ» ((а.); (ав).), «Дзвін» (А.), «Основа» (А.; А-ій.; В. А-ій.; А. В-к.), «Народне слово» ((ав.); (ав).; А.; Авк.; А. В-к.; В-к.), «Народний голос» ((а); А.). Двома криптонімами (А. В-кѣ., А. В...никѣ.) підписана його праця про китайців [16]⁵.

У 1900 р. вийшло перше етнографічне дослідження А. Веретельника, в якому автор описав знаряддя праці (сокири, пили), способи заготівлі лісу і технологію виготовлення будівельних матеріалів (бру-

⁴ Автор другої частини прозаїчного твору А. Веретельника «До справедливости», опублікований у цьому часописі, помилково підписаний як Андрій Ветерильник.

⁵ Крім основного криптоніма А. В-кѣ. (А. Веретельник), наприкінці цієї праці наявний інший — А. В...никѣ.

сів, клепок, дощок тощо), що побутували в Кам'янецькому повіті наприкінці XIX ст. [55, с. 27—32]. У 1903 р. була опублікована інша його етнографічна розвідка — про олійництво як важливий спосіб первинної переробки харчових продуктів [47, с. 89—93]. Наукова цінність кожної з них також у тому, що текстову частину доповнюють досить якісні рисунки. Обидві статті були рекомендовані до друку на засіданнях Історично-філософської секції: 7 листопада 1900 р. — «Рубанне і виготовлення дерева», 28 жовтня 1903 р. — «Олійні у північно-східній Галичині». Першу з названих праць членам НТШ представив Володимир Гнатюк [100, с. 5], другу — Федір Вовк [102, с. 6—7]. З цієї ж причини прізвище А. Веретельника згадується декілька разів у листуванні вчених. Зокрема, 24 січня 1900 р. Ф. Вовк просив В. Гнатюка про таке: «Щодо праць д[октора]⁶ Веретельника, то вони хоч і не такі як Ваші[,] але усе-таки будуть дуже корисні і я дуже просив би Етнограф[ичну] Комісію і Виділ Товар[иства] щоб [йо]му зроблена була хоч невелика замога» [93, с. 24—25]. Художні здібності народознавця Ф. Вовк оцінив також високо: «...Він малює дуже здатно!» [93, с. 25].

А. Веретельник зібрав значну кількість фольклорних матеріалів. У 1898 р. у м. Кам'янці-Струмиловій його зусиллями було записано текст різдвяної гри про Ірода, а також відомості про одяг місцевих вертепних персонажів, які відтак використав Іван Франко у десятому розділі свого відомого дослідження «До історії українського вертепу XVIII ст.» [97, с. 355—361]. Десятки прислів'їв і приказок гідно представляють Кам'янецький повіт (села Стоянів, Сілець Бенків, м. Кам'янка Струмилова) у тритомному корпусі І. Франка «Галицько-руські народні приповідки» (див.: [80; 81; 82]), а саме прізвище збирача значиться серед найбільших знавців українського народного мудрослів'я [98, с. 298].

Зразки усної народної творчості у записах А. Веретельника досить часто публікував на шпальтах «Етнографічного збірника» В. Гнатюк. Так, у збірнику «Знадоби до галицько-руської демонології» наявні аж 53 демонологічні твори [86, с. [II]], які

народознавець зібрав у 1902—1903 рр. у різних населених пунктах Кам'янецького повіту (Кам'янка-Струмилова, Криволянка, Стриганка, Сілець Бенків, Лани, Добротвір, Браташі) [89, с. 1, 2, 6, 27, 97, 98, 110, 114, 115 та ін.]. Серед них доцільно згадати такі, як «Чи є чорт на світі?», «Як повитуха бабила в чортів», «Як дістати домовика», «Хованець не приймає солоних страв», «Як блуд водив чоловіка довкола стирти», «Смерть», «Пані — смерть», «Як виглядає холера?», «Про пана, що мав холеру за жінку», «Пропасниця», «Мерці виходять на страсть», «Як мерлець літав іскрами», «Мерців не можна займати», «Не можна спідницею відсувати горшки на поминки», «Піп із двома серцями», «Як піп приходив по чисту сорочку», «Як приходив топляник», «Собака — опир», «Вовкулак», «Як можна побачити свого судженого?», «Гадюка в животі», «З чого жие знахор?», «Як хліб стогнав» та ін. Народне оповідання «Заклятий льох» зі с. Криволянки опубліковане у збірнику «Знадоби до української демонології» [90, с. 245].

25 легенд, які дослідник записав у 1900 і 1902 рр. у різних місцевостях Кам'янецького повіту (Стоянів, Кам'янка-Струмилова, Сілець Бенків, Терембін, Добротвір, Стриганка, Криволянка, Руда-Сілецька), В. Гнатюк помістив у дванадцятому і тринадцятому томах «Етнографічного збірника». Серед наявних тут різних зразків усної словесності цього жанру наукову цінність мають такі, як «Хлопське і бабське волосся», «Божий світ», «Про Самсона», «Про царя Давида і його смерть», «Як Соломон важив бабський розум», «Чому люди не знають, коли пімруть», «Звідки взяв ся вітер?», «Про святих козаків», «Дяк-музика», «Вічний дід», «Вічний танець», «Про печери з Почаєва до Києва», «Як дівчина стала каменем» та ін. Особливе зацікавлення становлять народні твори, які А. Веретельнику розповідав ще покійний батько — вже згадана легенда «Божий коваль», а також «Пустельник і ангел», «Через гордість не спас ся» та «Як грішник через обруч спас ся» [78, с. 84; 79, с. 97, 142, 145]. Один із записаних етнографом зразків народної словесності («Про Київську лавру») привернув увагу навіть І. Франка, зокрема у його праці «Студії над українськими народними піснями» [99, с. 259]. У першому томі упорядкованого та опублікованого зусиллями В. Гнатюка видання «Колядки і щедрівки»

⁶ На нашу думку, у цьому випадку Ф. Вовк ужив скорочення слова «д[бродій]», а не «д[октор]», як «розшифрували» його упорядники книги «Листування Федора Вовка з Володимиром Гнатюком» (Львів: К., 2001).

вміщена коляда «По цілім світі стала сі новина», яку А. Веретельник зафіксував на початку 1903 р. у с. Сілець Беньків [92, с. 34]. За твердженням В. Гнатюка, в 1902 р. дослідник записував колядки також у с. Ланах Кам'янецького повіту [87, с. VIII]. Нарешті, у тритомній збірці В. Гнатюка «Коломийки», яка зайняла 17—19 томи «Етнографічного збірника», наявні десятки зразків народних творів цього жанру в записах А. Веретельника — із сіл Батятичі, Лапаївка, Руда-Сілецька і Сілець Беньків (див.: [83, 84, 85]).

Окрім оприлюднених матеріалів, незначна їх частина (побутові і «духові» пісні, новели, легенди, анекдоти, а також матеріали про народну медицину, вірування та ігри) зберігається у рукописних фондах Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України [2, спр. 167; 3, спр. 171]⁷. Відомо також, що дослідник спеціально збирав етнографічні відомості про народну медицину. У листі від 2 жовтня 1906 р. він повідомив В. Гнатюка про те, що завершує їх опрацювання і незабаром передасть підготовлений збірник для друку в НТШ [5, арк. 36]. Однак подальша доля цього збірника етнографічних матеріалів не відома й досі. Невідомою є також історія колекції срібних і мідних монет, які народознавець зібрав у с. Стоянові та передав у Музей НТШ у вересні 1903 р. [5, арк. 32].

Науково-популярне і пізнавальне значення мають праці А. Веретельника про життя, звичаї і промисли китайців [16], хліборобство у Данії [15], козацького отамана Самійла Кішку [68], битви під Берестечком [8, с. 2—4] і Корсунем [7, с. 10—13], Марусю Богуславку [74], Тараса Шевченка [13, с. 7—9], Степана Смаль-Стоцького [14, с. 6—7; 36, с. 1—2], смерть і похорон Адама Коцька [11, с. 4—6], назву «русини» [9, с. 9], походження українських дум і пісень [24, с. 317—318], товариство взаємодопомоги «Карпатія» [41, с. 7—8], перепис населення [21, с. 1—4; 22, с. 5—8] тощо.

Отже, зважаючи на все сказане раніше, маємо достатньо підстав стверджувати про те, що Андрій Ількович Веретельник був неординарною постаттю на ниві українського народознавства, літератури та публіцистики кінця ХІХ — початку ХХ ст., а його

ім'я забуте сучасниками несправедливо. Як типовий представник селянсько-ремісничого середовища, якому доводилося переборювати численні життєві труднощі і перепони, він глибоко проймався долею, історією і культурою рідного народу, що і зумовило його плідні здобутки у різних сферах творчої та видавничо-редакторської діяльності. Очевидним є й інше: зважаючи на значні прогалини в біографії А. Веретельника, особливо з кінця 1912 р., науково-пошукову роботу про нього доцільно продовжити і далі. Окремої уваги заслуговують його здобутки як прозаїка, драматурга та публіциста.

1. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. — Ф. 11 (Барвінські). — Од. зб. 767.
2. Рукописні фонди Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України (далі — РФ ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України). — Ф. 28. — Спр. 167.
3. РФ ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. — Ф. 28. — Спр. 171.
4. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові). — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 202.
5. ЦДІА України у Львові. — Ф. 309. — Оп. 1. — Спр. 2266.
6. ЦДІА України у Львові. — Ф. 362. — Оп. 1. — Спр. 259.
7. (а). (Веретельник А.). Битва під Корсунем (3 часів Хмельниччини) / (а). // Поступ. — 1904. — Ч. 2 (9 (22) січня). — С. 10—13.
8. (а). (Веретельник А.). Козацький героїзм / (а). // Поступ. — 1904. — Ч. 1 (2 (15) січня). — С. 2—4.
9. (а). (Веретельник А.). Назва «Русини» / (а). // Поступ. — 1904. — Ч. 9 (27 лютого (11 марця)). — С. 9.
10. А. (Веретельник А.). Никифорова пригода / А. // Основа. — 1906. — Ч. 29 (19 грудня). — С. 2—3.
11. А. (Веретельник А.). Смерть і похорон Адама Коцька / А. // Народний голос. — 1910. — Ч. 45 (6 липня). — С. 4—6.
12. А. В. (Веретельник А.). Для нещасних / А. В. // Основа. — 1906. — Ч. 26 (28 падолиста). — С. 2.
13. А. В. (Веретельник А.). Памяти Кобзаря / А. В. // Народний голос. — 1910. — Ч. 17 (16 марта). — С. 7—9.
14. А. В. (Веретельник А.) Фонд ім. Др. Стефана Смаль-Стоцького / А. В. // Народний голос. — 1910. — Ч. 60 (6 жовтня). — С. 6—7.
15. А. В. (Веретельник А.). Хліборобство в Данії / А. В. // Основа. — 1908. — Ч. 2 (15 січня). — С. 3—4; Ч. 3 (22 січня). — С. 5—6.

⁷ Висловлюємо щирю подяку Ігорю Гілевичу за надану нам інформацію про зазначені архівні матеріали.

16. А. В-кѣ. (Веретельникъ А.). Китайце, або Хинчики, ихъ житѣ, звѣчай, обычай и промысль / А. В-кѣ. — Коломыя, 1902. — 29 с.
17. А-ій. (Веретельник А.). Паньскі сини / А-ій. // Основа. — 1906. — Ч. 11 (15 серпня). — С. 2.
18. А-ій. (Веретельник А.). Справдешний побідник / А-ій. // Основа. — 1906. — Ч. 14 (5 вересня). — С. 2—3.
19. Б. а. (Веретельник А.). Сон виборця / Б. а. // Дзвін. — 1906. — Ч. 37 (7 (20) грудня). — С. 547—550.
20. Б. а. (Веретельник А.). Сьвічка / Б. а. // Основа. — 1908. — Ч. 11 (18 марта). — С. 2—4.
21. В. (Веретельник А.). В справі конскрипції / В. // Народний голос. — 1910. — Ч. 58 (22 вересня). — С. 1—4.
22. В. (Веретельник А.). Про значіне конскрипції / В. // Народний голос. — 1910. — Ч. 57 (15 вересня). — С. 5—8.
23. В. (Веретельник А.). Християнське серце / В. // Основа. — 1906. — Ч. 5 (4 липня). — С. 2—3.
24. В. (Веретельник А.). Як повстали думи і пісні? / В. // Поступ. — 1904. — Ч. 40 (1 (14) жовтня). — С. 317—318.
25. В. А-ій. (Веретельник А.). Сон виборця / В. А-ій. // Основа. — 1906. — Ч. 19 (10 жовтня). — С. 2—3.
26. Веретельник А. Або сиди, або плати / Андрій Веретельник // Літературно-науковий вістник (далі — ЛНВ). — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 44—47.
27. Веретельник А. Батькова шапка / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 40—42.
28. Веретельник А. Відданий / Андрій Веретельник // Громадський голос. — 1899. — № 24 (15 грудня). — С. 200—202.
29. Веретельник А. Відданий / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 45 (24 лютого (9 марця)). — С. 2.
30. Веретельник А. Вовча натура / А. Веретельник // Руслан. — 1900. — Ч. 264 (23 падолиста (6 грудня)). — С. 1—2.
31. Веретельник А. В рецензії / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 31 (8 (21) лютого). — С. 2—3 ; Ч. 32 (9 (22) лютого). — С. 2.
32. Веретельник А. Глум надії / А. Веретельник // Руслан. — 1901. — Ч. 5 (6 (19) січня). — С. 1.
33. Веретельник А. Денис Браташ / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1905. — Т. XXXI. — Кн. VII. — С. 11—21.
34. Веретельник А. Держись землі! Оповідане / Андрій Веретельник. — Львів, 1903. — 20 с.
35. Веретельник А. До справедливости / Андрій Веретельник // Приятель. — 1903. — Ч. 5 (15 лютого). — С. 4 ; Ч. 6 (22 лютого). — С. 4 ; Ч. 7—8 (3 марта). — С. 2—3.
36. Веретельник А. Др. Стефан Смаль-Стоцький (3 нагоди 25-літнього ювілею професорскої й громадянської діяльности) / А. Веретельник // Народний голос. — 1910. — Ч. 57 (15 вересня). — С. 1—2.
37. Веретельник А. Забув малюнок / А. Веретельник // ЛНВ. — 1899. — Т. VIII. — Кн. XI. — С. 204—207.
38. Веретельник А. За канцелярию / Андрій Веретельник // Руслан. — 1900. — Ч. 265 (24 падолиста (7 грудня)). — С. 1—2 ; Ч. 269 (29 падолиста (12 грудня)). — С. 1.
39. Веретельник А. За пятацять крейцарів / Андрій Веретельник // Громадський голос. — 1899. — № 20 (15 жовтня). — С. 163—165.
40. Веретельник А. За пятацять крейцарів / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 44 (23 лютого (8 марця)). — С. 2.
41. Веретельник А. «Карпатія» (Перше руске товариство взаїмних убезпечень на жите і ренти) / Андрій Веретельник // Народний голос. — 1911. — Ч. 29—30 (8 червня). — С. 7—8.
42. Веретельник А. Квіток / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 38—40.
43. Веретельник А. «Краян» / А. Веретельник // Основа. — 1906. — Ч. 17 (26 вересня). — С. 2—3.
44. Веретельник А. «Курка» (3 сільських весняних образків) / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 40 (19 лютого (4 марця)). — С. 2 ; Ч. 41 (20 лютого (5 марця)). — С. 2.
45. Веретельник А. На провесні / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1902. — Т. VIII. — С. 164—166.
46. Веретельник А. На рідному лузі. Оповідане в нарисах / Андрій Веретельник // Поступ. — 1903. — Ч. 33 (15 (28) серпня). — С. 2—5 ; Ч. 34 (22 серпня (4 вересня)). — С. 2—6.
47. Веретельник А. Олійні у північно-східній Галичині / А. Веретельник // Матеріяли до українсько-руської етнології. — Львів, 1905. — Т. VI. — С. 89—93.
48. Веретельник А. Оповідання / Андрій Веретельник. — Львів, 1902. — 107 с.
49. Веретельник А. Оповідання про Вука Караджіча / А. Веретельник. — С[анкт]-Петербург, 1906. — 31 с.
50. Веретельник А. Пані / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 42—44.
51. Веретельник А. По карі... / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 33 (10 (23) лютого). — С. 2—3.
52. Веретельник А. По черзі / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1903. — Т. XXII. — Кн. V. — С. 136—142.
53. Веретельник А. Пощастило / Андрій Веретельник // Громадський голос. — 1899. — № 22 (15 листопада). — С. 179—182.
54. Веретельник А. Пощастило / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 44 (23 лютого (8 марця)). — С. 2—3.
55. Веретельник А. Рубанне і виготовлюванне дерева / А. Веретельник // Матеріяли до українсько-руської етнології. — Львів, 1900. — Т. III. — С. 27—32.

56. *Веретельник А. Санатоси / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 42 (21 лютого (6 марця)). — С. 2—3.*
57. *Веретельник А. Сон виборця / А. Веретельник // Народне слово. — 1908. — Ч. 46 (24 марта). — С. 3—8.*
58. *Веретельник А. Справдешний лікар / Андрій Веретельник // Поступ. — 1904. — Ч. 4 (2 (15) цвітня). — С. 106—108.*
59. *Веретельник А. Сьвічка // Андрій Веретельник / Руслан. — 1902. — Ч. 114 (22 мая (4 червня)). — С. 2—3.*
60. *Веретельник А. Цікава Марина / Андрій Веретельник // Руслан. — 1902. — Ч. 43 (22 лютого (7 марця)). — С. 2—3.*
61. *Веретельник А. Шкода / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 35—38.*
62. *Веретельник А. Шкода: Образки й оповідання / Андрій Веретельник. — Коломия, 1902. — 32 с.*
63. *Веретельник А. Школяр / Андрій Веретельник // ЛНВ. — 1900. — Т. XII. — Кн. X. — С. 47—49.*
64. *Веретельникъ А. Безъ проводу. Оповедане / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1904. — 67 с.*
65. *Веретельникъ А. Вѣдьмы. Комедія въ двохъ актахъ / Андрій Веретельникъ. — Перемишль, 1904. — 48 с.*
66. *Веретельникъ А. Вѣдьмы. Комедія въ двохъ актахъ / Андрій Веретельникъ. — Львѣвъ, 1912. — 48 с.*
67. *Веретельникъ А. Въ родимѣмъ краю. Драма въ трьохъ актахъ и одной вѣдслоне / Андрей Веретельникъ. — Перемишль, 1905. — 48 с.*
68. *Веретельникъ А. Герой-невѣльникъ. Оповедане зъ часѣвъ турецкой неволе / А. Веретельникъ. — Коломия, 1904. — 47 с.*
69. *Веретельникъ А. Два брата. Оповедане / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1900. — 63 с.*
70. *Веретельникъ А. Две вѣдьмы. Повестка / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1904. — 45 с.*
71. *Веретельникъ А. Для своихъ рѣдныхъ. Оповедане зъ життя славного чоловіка / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1901. — 95 с.*
72. *Веретельникъ А. Жаръ-птыця. Казка зъ народныхъ устъ / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1907. — 18 с.*
73. *Веретельникъ А. Коникъ-горбоникъ. Байка переказана зъ устъ українського народу / Андрей Веретельникъ // Каммереръ В. Опирь. Смеховинка въ трьохъ вѣдслонахъ / на рускій языкъ переказавъ Я. Зробекъ. — Коломия, 1898. — С. 47—56.*
74. *Веретельникъ А. Маруся Богуславка. Оповедане зъ давной минувшини / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1902. — 69 с.*
75. *Веретельникъ А. Сердечна месть. Драматичний образокъ въ 2 актахъ / Андрей Веретельникъ. — Перемишль, 1905. — 35 с.*
76. *Веретельникъ А. Страшна несподеванка / Андрей Веретельникъ // Девица Орлеанська. — Коломия, 1901. — С. 33—39.*
77. *Веретельникъ А. Щасливѣ : Образокъ зъ народного життя / Андрей Веретельникъ. — Коломия, 1903. — 56 с.*
78. *Галицько-руські народні легенди. Т. I / зібрав Володимир Гнатюк // Етнографічний збірник (далі — ЕЗ). — Львів, 1902. — Т. XII. — 215 с.*
79. *Галицько-руські народні легенди. Т. II / зібрав Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1902. — Т. XIII. — 287 с.*
80. *Галицько-руські народні приповідки: у 3-х т. / зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко : 2-е вид. — Львів, 2006. — Т. I: А — Діти. — 831 с.*
81. *Галицько-руські народні приповідки: у 3-х т. / зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко : 2-е вид. — Львів, 2006. — Т. II: Діти — П'ять. — 817 с.*
82. *Галицько-руські народні приповідки : у 3-х т. / зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко : 2-е вид. — Львів, 2007. — Т. III: Рабунок — Ячмінь. — 699 с.*
83. *Гнатюк В. Коломийки. Т. I / Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1905. — Т. XVII. — 256 с.*
84. *Гнатюк В. Коломийки. Т. II / Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1906. — Т. XVIII. — 312 с.*
85. *Гнатюк В. Коломийки. Т. III / Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1907. — Т. XIX. — 251 с.*
86. *Гнатюк В. Передне слово / Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1904. — Т. XV. — С. [I—II].*
87. *Гнатюк В. Передне слово / Володимир Гнатюк // Колядки і щедрівки. Т. I / зібрав Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1914. — Т. XXXV. — С. III—XIV.*
88. *Дей О.І. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI—XX ст.) / О.І. Дей. — К., 1969. — 559 с.*
89. *Знадоби до галицько-руської демонології / зібрав Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1904. — Т. XV. — 272 с.*
90. *Знадоби до української демонології. Т. II. — Вип. 2 / зібрав Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1912. — Т. XXXIV. — 280 с.*
91. *Камінський (Веретельник А.). Егзекутор / Камінський // Громадський голос. — 1900. — № 14—15 (15 липня, 1 серпня). — С. 118—119.*
92. *Колядки і щедрівки. Т. I / зібрав Володимир Гнатюк // ЕЗ. — Львів, 1914. — Т. XXXV. — 270 с.*
93. *Листування Федора Вовка з Володимиром Гнатюком / упоряд. та коментарі В. Наулка, Н. Руденко, О. Франко ; передм. В. Наулка. — Львів ; К., 2001. — 215 с.*
94. *Романюк М.М., Галушко М.В. Українські часописи Північної Буковини (1870—1940 рр.): Історико-бібліографічне дослідження / М.М. Романюк, М.В. Галушко. — Львів, 1999. — 426 с.*
95. *Сапеляк О. Етнографічні студії в Науковому товаристві ім. Шевченка (1898—1939 рр.) / Оксана Сапеляк. — Львів, 2000. — 205 с.*
96. *Українські часописи Львова 1848—1939 рр.: Історико-бібліографічне дослідження : у 3-х т. — Львів, 2002. — Т. 2: 1901—1919 рр. — 690 с.*

97. Франко І. До історії українського вертепу XVIII ст. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — К., 1982. — Т. 36 : Літературно-критичні праці (1905—1906). — С. 170—375.
98. Франко І. Передмова до першого тому (видання «Галицько-руські народні приповідки». Львів, 1905) / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — К., 1983. — Т. 38 : Літературно-критичні праці (1896—1911). — С. 94—316.
99. Франко І. Студії над українськими народними піснями / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — К., 1984. — Т. 42 : Фольклористичні праці. — С. 5—598.
100. Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. — [Львів], 1900. — Ч. 4 : 1900, вересень — грудень. — 31 с.
101. Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. — [Львів], 1903. — Ч. 15. — Вип. III: 1903, май — серпень. — 32 с.
102. Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. — [Львів], 1903. — Ч. 16. — Вип. IV: 1903, вересень-грудень. — 24 с.

Mykhailo Hlushko

UNKNOWN ANDRII VERETELNYK

In the article have been considered some unknown pages of the life course and creative works by Andrii Veretelnyk — ethnog-

rapher, folklorist, prose author, playwright, publicist and editor. Especial attention has been paid to his co-operation with Shevchenko Scientific Society, Lviv. In particular, analytical research-work has been made as for and the light thrown upon the subject of Veretelnyk's ethnographic interests and his publications of folklore materials gathered in territories of the present-day Kamyanka-Buska district, Lviv region in the «Ethnographichnyy zbirnyk»,

Keywords: Andrii Veretelnyk, life and creativwork, prosaic heritage, ethnographic and folklore activity, the Shevchenko Scientific Society at Lviv.

Михайло Глушко

НЕИЗВЕСТНЫЙ АНДРИЙ ВЕРЕТЕЛЬНИК

В статье рассматриваются неизвестные страницы жизни и деятельности Андрея Веретельника — этнографа, фольклориста, прозаика, драматурга, публициста, редактора. Речь идет также о его сотрудничестве с Научным обществом им. Шевченко во Львове. В частности, анализируются тематика его этнографических исследований, публикация на страницах «Этнографического сборника» фольклорных материалов, собранные исследователем на территории современного Камянко-Бусского района Львовской области.

Ключевые слова: Андрей Веретельник, жизненный и творческий путь, прозаическое наследие, этнографическо-фольклористическая деятельность, Научное общество им. Шевченко во Львове.